

Nejznámější léčivé byliny

2. část

Zpracovala: Mgr. Jitka Hříbková, ZŠ Dyjákovice

KOPŘIVA DVOUDOMÁ

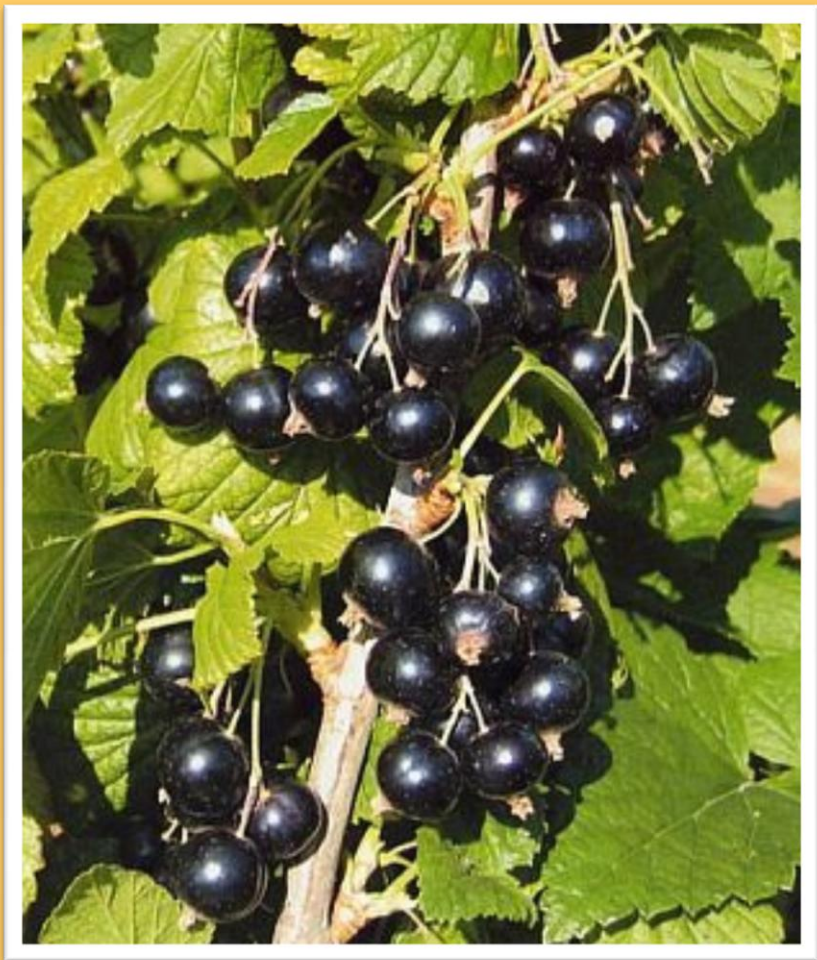

- Statná vytrvalá dvoudomá bylina dorůstající výšky 50–150 cm, výjimečně až 2 metrů.
- Květy jsou jednopohlavné, zpravidla dvoudomé.
- Celá rostlina je pokryta **žahavými chlupy**.
- Zdraví prospěšné jsou pokrmy – kopřivové polévky, saláty či špenáty.
- Sbírá se list nebo nať, někdy i oddenek či květ.
- Drogu je možné sbírat od jara do září, nejlépe ale pouze od jara do konce května, kdy bývá **nejúčinnější**.
- Použití kopřivy je velmi rozmanité.
- Působí povzbudivě na metabolismus a působí proti chudokrevnosti, jako antirevmatikum, protizánětlivě, urychluje **hojení ran**.
- Účinkuje protiprůjmově, antivirově, podporuje činnost slinivky a vaječníků, pomáhá při astmatu, zastavuje krvácení, zlepšuje prkrvení vnitřních orgánů, osvědčila se i při chorobách jater, žlučníku a ledvin i jako prostředek podporující tvorbu mateřského mléka, kořene se užívá zejména zevně proti **vypadávání vlasů**.

- **KOPŘIVA DVOUDOMÁ**

ČERNÝ RYBÍZ

- Je bohatým zdrojem **nejen vitamínu C**, ale i vitamínu P.
- Černý rybíz působí močopudně a potopudně, protihnilobně, proti artritidě, průjmů, kurdějím a posiluje žaludek.
- Je prevencí některých demencí a stárnutí buněk, tkání, orgánů a organismu.
- Sušené plody jsou cennou součástí ovocných čajů.
- Obsažené pektiny jsou pomocníkem při boji s rakovinou.
- List je pro příjemné aroma a jemné léčivé působení cennou součástí domácích (celoročních) i léčivých bylinných čajových směsí.
- List je například součástí čajů pro léčbu **močových cest**.

- **ČERNÝ RYBÍZ**

PUŠKVOREC OBECNÝ

- Je vytrvalá bylina dorůstající výšky 50-150 cm, je charakteristická svou nápadnou **aromatickou vůní**.
- Listy jsou střídavé, dvouřadě uspořádané, přisedlé.
- Květy jsou velmi drobné, uspořádané v palici do šroubovice. Okvětí je **zelenavé**.
- Kvete nejčastěji v červnu až v červenci.
- Droga se aplikuje hlavně při žaludečních potížích, protože podporuje látkovou výměnu, působí příznivě na tvorbu trávicích šťáv, má zklidňující účinek na křečovitě bolesti a zároveň působí i desinfekčně a močopudně.
- Má uklidňující účinek, působí antidepresivně, utlumuje **astmatické záchvaty** má pozitivní účinek na stav **zesláblých lidí** (ve stáří, po nemoci, po operaci, ozařování, chemoterapii atd.), v některých případech působí i protialergicky.
- Používá se i zevně ve formě koupelí proti revmatismu, na ekzémy, na omývání špatně se hojících ran nebo jako celkově posilující prostředek.

- **PUŠKVOREC OBECNÝ**

DEVĚTSIL LÉKAŘSKÝ

- Je vytrvalá, až 50 cm vysoká rostlina se silným oddenkem.
- Jazykové i trubkovité květy jsou špinavě **purpurové až bledě růžové** a hezky **voní**.
- Kvete od března do května.
- Působí protikřečově zejména při chorobách dýchacích cest (kašel, chrapot), ale i při křečích žaludku, močového ústrojí či žlučníku, výrazně utiňuje kašel, osvědčila se při astmatu, dně, reguluje látkovou výměnu, působí **protirevmaticky, močopudně a proti zácpě**.
- Čerstvé, jemně naklepané listy se užívají jako obklady na odřeniny či při výronu kloubu, kořene se zejména v minulosti užívalo proti střevním parazitům (hlístům). Jako lék se připravuje buď čaj z listů nebo se vaří ve víně s medem prášek ze sušených oddenků.

- **DEVĚTSIL LÉKAŘSKÝ**

OSLADIČ OBECNÝ

- Své jméno získal podle nasládle chutnajícího oddenku.
- Jedná se o stálezelenou kapradinou
- Listy bývají v mládí stočené. Jsou světle zelené, až 30 cm dlouhé.
- **Využití**
- **lékařství:** Osladič obecný je hořčina s pryskyřičným charakterem, obsahující saponin, sliz a sliznice. Pryskyřičná hořčina je účinná proti střevním parazitům. Sliz a saponin usnadňuje odhleňování.
- Podporuje t vylučování žluči a působí mírně projímavě. V lidové tradici byl používán k léčbě žlučníku a zácpy.
- **zahradnictví:** Sekaný oddenek je součástí substrátů pro rostliny, především pro orchidej.
- **potravinářství:** Oddenek má hořkosladkou chuť, čehož se využívá při výrobě některých cukrovinek, jako je např. nugát.

- **OSLADIČ OBECNÝ**

KOZLÍK LÉKAŘSKÝ

- Známý i pod názvy **baldrián**, **čertikus**, **kočičí kořen** nebo **odolen**.
- Dorůstá výšky až přes jeden metr.
- Květy jsou bílé nebo červenavé.
- Je to jedna z vůbec prvních homeopaticky upravovaných bylin.
- Výchozím materiálem je sušený oddenek, získaný nejlépe v květnu.
- Kozlíková tinktura se užívá při nespavosti, neurastenii, křečovitých bolestech spojených s mdlobami, neuralgií, slabostí nohou, nervozitě, žaludečními křečemi, nadýmání a pocitům strachu.

- **KOZLÍK LÉKAŘSKÝ**

NETŘESK STŘEŠNÍ

- Robustní rostlina, v květu může mít až 60 cm.
- Rozevřená růžice může mít i více než 10 cm v průměru. Listy má **červeně skvrnité**. Na okrajích jsou listy bílé brvité, jinde jsou lysé.
- Rostlina se však rozmnožuje převážně vegetativně zakořeněním dceřiných růžic.
- Užívá se jako chladicí lék v zimnici a krvotoku; odvar proti **úplavici**.

- **NETŘESK STŘEŠNÍ**

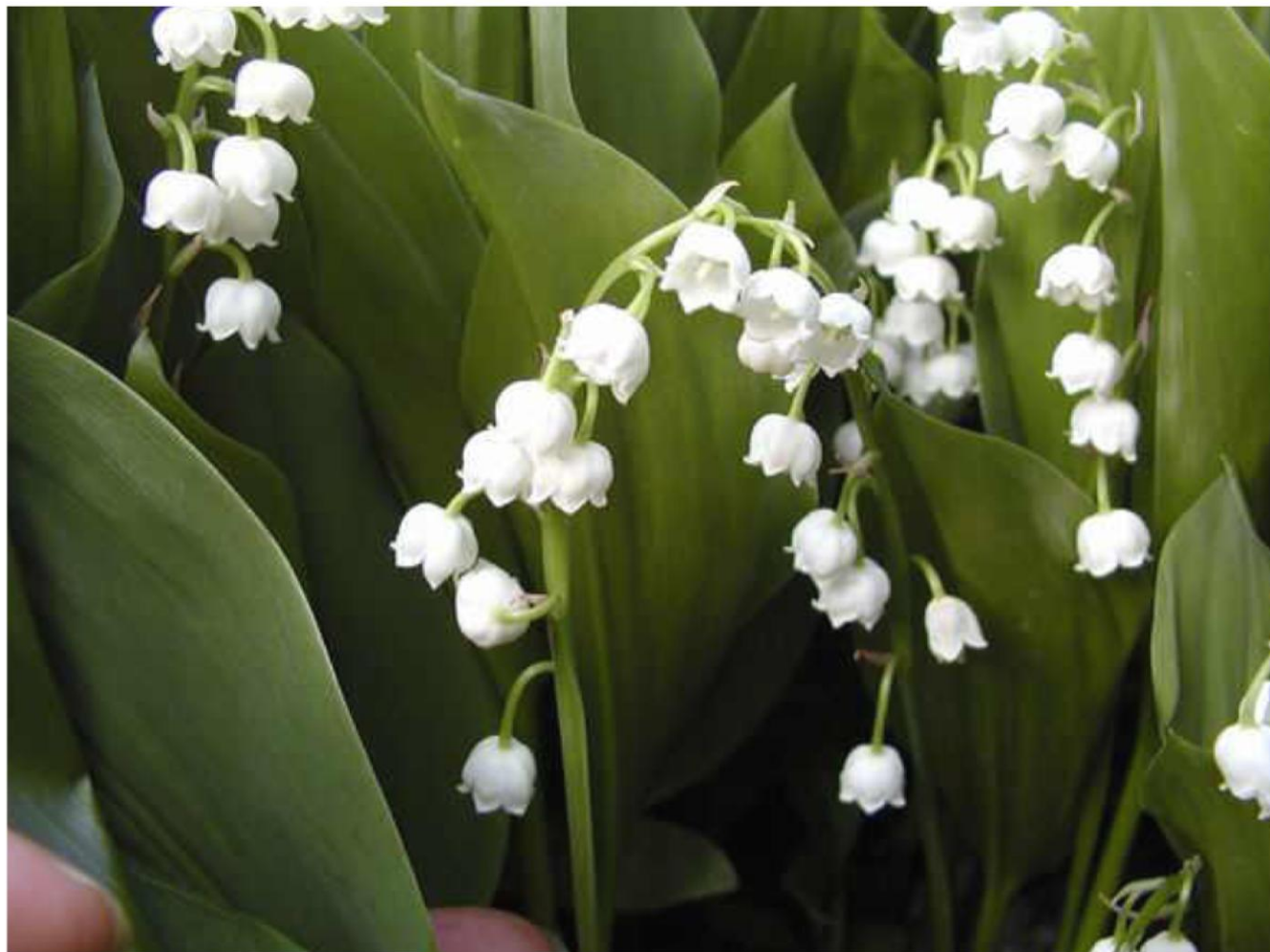

KONVALINKA VONNÁ

- Vytrvalá **jedovatá** rostlina, až 20 cm vysoká s plazivým větveným oddenkem.
- Kvete v **květnu až červenci**.
- Květy vyrůstají v řídkém jednostranném hrozně neseném na přímém stvolu. Jsou krátce stopkaté a vonné.
- Okvěť je **bílé** nebo **nažloutle zarůžovělé**.
- Plodem jsou jedovaté jasně červené bobule.
- Používá se pro posílení **srdeční činnosti** či proti vodnatelnosti a při **epilepsii**. Vzhledem ke své toxicitě není vhodná pro používání amatérskými léčiteli.
- Konvalinka se též používá při výrobě mýdel, voňavek a šňupavých tabáků.
- Krom běžné divoké formy byly vyšlechtěny mnohé různobarevné odrůdy, které se pěstují jako okrasné rostliny.

- **KONVALINKA VONNÁ**

HEŘMÁNEK PRAVÝ

- Je to jednoletá vonná bylina s 15 až 50 cm vysokou lodyhou.
- Listy jsou drobné a úzké.
- **Bílé** okvětní lístky vedle sebe mají válcovitý až kuželovitý tvar okolo **žlutě** zbarveného uprostřed uloženého klenutého květního lůžka, které je uvnitř duté.
- Kvete od **června** do **srpna**.
- Heřmánek se hojně využívá v *kosmetice a léčitelství*.
- Dá se z něj udělat čaj nebo odvar.
- Používá se k léčbě zánětů, uvolňuje křeče, zvyšuje pocení.
- Pomáhá od **bolesti**, při **hojení ran**, navozuje celkové uklidnění.
- Je účinný při **zánětech ústní dutiny**, očních spojivek a pohlavního ústrojí, při **žaludečních a střevních potížích**, pomáhá léčit žaludeční vředy, při bronchiálním astmatu, při léčbě infikovaných sliznic a kůže, při alergických reakcích na kůži, uvolňuje křeče zažívacího ústrojí a střevní plyny.

- **HEŘMÁNEK PRAVÝ**

HLUCHAVKA BÍLÁ

- Je to vytrvalá bylina s lodyhami 20-50 cm vysokými.
- Kvete od května do srpna.
- Sbírají se pouze bílé trubkovité květy bez kalicha, které se buď jednotlivě nebo při ohnutí stonku z celého lichopřeslenu najednou vytrhávají, a to po celou dobu květu.
- Kvete od května do srpna či září.
- Hluchavka patří mezi nejchoulostivější léčivé byliny a může se sbírat jen za suchého počasí.
- **Použití:** Droga je velmi drahá - k získání 1 kg drogy je třeba až 100 pracovních hodin.
- Užívá se zejména ve formě čaje jako prostředek usnadňující **odkašlávání** při různých onemocněních horních cest dýchacích, zejména u dětí.
- Mimoto má příznivý vliv na trávení.
- Dříve se hluchavka používala také při **menstruačních potížích a při některých gynekologických** chorobách, proti nespavosti a při chorobách močových cest.

- **HLUCHAVKA BÍLÁ**

JÍROVEC MAŘAL

- Je statný opadavý listnatý strom.
- Dorůstá výšky až 25 metrů.
- Květy jsou uspořádány ve vzpřímených, hustých, bohatých až 30 cm dlouhých latách. Korunní lístky jsou zbarveny bíle se žlutými a červenými skvrnami.
- Aktivní látky zvyšují odolnost vlasečnic a zlepšují žilní tonus. Současně působí protizánětlivě a urychlují vstřebávání otoků.
- Je velmi účinný při chronické žilní nedostatečnosti a při léčbě křehkých vlasečnic.
- Velmi účinný je rovněž na **hemoroidy**.
- Tlumí svědivost různých forem ekzémů.
- Urychluje vstřebávání krevních podlitin a modřin. Účinný je na bolavé klouby a artritidy. Zlepšuje průtok krve v cévách a působí proti vzniku trombů.
- **Ulehčuje vylučování** moči při zvětšené prostatě.
- Vypíná pleť a působí na pokožku jako tonikum.

- **JÍROVEC MAĎAL**

MEDUŇKA LÉKAŘSKÁ

- Vytrvalá rostlina dorůstající výšky 70–150 cm.
- Aromatické listy voní po citrónu.
- Má bílé květy.
- Kvete v červnu až srpnu.
- Meduňkový čaj z listů navozuje klid, příjemný **spánek** a **dobré zažívání**.
- Nově se uznávají protivirové účinky, zvláště u herpesvirů (opary).
- Z listů se rovněž připravuje meduňkový likér.
- Nať se používá v lidovém lékařství jako **hypnotikum** a **sedativum**.
- Používá se také jako koření. V kuchyni se pro svou citrusovou vůni za čerstva přidává do míchaných nápojů a ovocných salátů.

- **MEDUŇKA LÉKAŘSKÁ**

ŘEBŘÍČEK OBECNÝ

- Je bylina dorůstající až 80 cm.
- Lodyha chlupatá přímá, nahoře větvená.
- Květy **bílé** nebo **narůžovělé**.
- Kvete v červnu až říjnu.
- Sbírá se květ nebo nať.
- Dobře uvolňuje **křeče**, povzbuzuje vylučování žaludečních šťáv, utiňuje **kašel**, kladně působí na **krevní oběh**.
- Zvláštní uplatnění nachází zejména v ženském lékařství neboť tlumí krvácení a potlačuje křečovitě bolesti při menstruaci.
- Podporuje chuť k jídlu, působí močopudně, žlučopudně, desinfekčně, antiskleroticky, antiastmaticky, mírně snižuje krevní tlak, tlumí krvácivost, osvědčil se i při **pomočování**.
- Při zevní aplikaci ve formě výplachů nebo koupelí se osvědčil na špatně se hojící rány, kožní defekty, špatně prokrvenou pokožku, hemeroidy či na záněty ústní dutiny.

- **ŘEBŘÍČEK OBECNÝ**

TRNOVNÍK AKÁT

- Stromovité druhy dorůstají až 20 m a jejich koruna může být až 15 m široká.
- Kvete v červenci.
- Květy jsou **bílé**.
- Trnovník akát byl dovezen jako **medonosný** strom a pro jeho hospodářský význam byla jeho výsadba propagována ještě v šedesátých letech 20. století. Med z akátu má vel-mi světlou barvu. Akátový med je jeden z nejlepších.
- Čerstvá kůra i větévky jsou léčivé - žaludeční překyselení.
- Květ je jako droga sbírán pro farmaceutické zpracování.

- **TRNOVNÍK AKÁT**

BLÍN ČERNÝ

- Jde o 20-90 cm vysokou, žláznatou a huňatou bylinu, která odpudivě páchne.
- Kvete od června do října.
- Květy vyrůstají v úžlabí listenů, uspořádaný jsou ve vijanech.
- Plodem je tobolka s černohnědými, silně jedovatými semeny.
- **Všechny části rostliny obsahují jedovaté alka-loidy a glykosidy.** Obzvláště vysoké koncentrace se vyskytují v mohutném kořeni a semenech.
- Blín černý se užívá jako léčivá rostlina už ode dávna a ještě ve 20. stoletím byl předepisován astmatikům ve formě cigaret.
- Ve středověku byl užíván jako anestetikum, olej ze semen jako lék na revmatismus, proti zápalu plic, kašli, nechutenství, bolesti zubů či hadímu uštknutí.
- Byl také využíván jako přísada do medoviny a piva.
- Dále byl využíván jako jed.

- **BLÍN ČERNÝ**

PELYNĚK PRAVÝ

- Je vytrvalá, až 130 cm vysoká dřevnatějící bylina s listnatými lodyhami, zakončenými volnými latami žlutých úborů.
- Jako koření slouží čerstvé nebo sušené mladé listy, popř. dosud nezdřevnatělé části natě, sklizené před rozkvětem.
- Pelyněk se používá při přípravě mnoha hořkých či nahořklých **alkoholických** (likér Absint a víno Vermut) i **nealkoholických (tonic) nápojů**.
- Do pokrmů se přidává jen několik málo listů, a to především k tučným vařeným nebo pečeným masům, jejichž chuť se nejen zpříjemní, ale napomůže i jejich lepšímu trávení.
- Pro tyto své léčivé účinky je pelyněk užíván také ve **farmacii**.

- **PELYNĚK PRAVÝ**

Zdroje

- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Brennessel.jpg>
- <http://www.scanzen.cz/kytky/kopriva/img1.jpg>
- <http://wiki.rvp.cz/@api/deki/files/12285/=kopriva2.jpg>
- http://nd04.jxs.cz/188/118/8299a0283a_73157040_o2.jpg
- https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRu515QCK287i0pqxaGBWtnwiqEt_5MLdv3ET-0njdKspUy6Sw0
- <http://www.benateckyctyrlistek.eu/wp-content/uploads/2012/06/cerny-rybiz-05.jpg>
- [http://www.cajovydum.cz/fotky64/fotos/_vyrp13_659O534_2\[1\].jpg](http://www.cajovydum.cz/fotky64/fotos/_vyrp13_659O534_2[1].jpg)
- https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTDcjCq_c2wX2IDXgVmK2J4be2AuEuo1vm0SuUWGH5VGerchXLN
- <https://encrypted-tbn1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQ0GxlrIFZDP352poEGRZ9RP5axg-w3PzEcTndc2cHZeryjylPriQ>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Bile_potoky3.jpg
- <http://fotoblog.in/galerie/albums/flora/886450.jpg>
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cc/Puszcza_Notecka24.JPG
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/12/DSCN3854_resize.JPG
- https://encrypted-tbn1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRZOK3u2R_G1cOt3NhKTdZ5I9X0VQ6-qbSq31yJqu0qQzNLAIn
- http://www.priroda-kv.cz/lokalita/horni_kramolin/fotky/h_k_kozlikpk.jpg
- <https://encrypted-tbn2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSdS5UFXBxSBRj0TkFSge3XcV9OfyNJTxSEBZeBnsfTCp41ghZj4w>
- <http://wiki.rvp.cz/@api/deki/files/18115/=netreskstresni.JPG?size=webview>
- http://www.polgara.cz/kytický/Netresk_stresni.jpg
- <http://www.fiftyfifty.cz/fotografie/2007-10-c2198744/Pelynek-pravy-to-neni-jen-absint-a-jeho-Zelena-vila.jpg>

Zdroje

- http://sk2.goo.cz/obrazky/fotogalerie/rostliny/t_rvalky/konvalinka/20020507-088%20-%20Konvalinka.jpg
- <http://1.bp.blogspot.com/-xTjhQZgAgjY/TasemQ0xrdI/AAAAAAAAAleg/64JeUIRm5EU/s1600/Convallaria-oliv-r2.jpg>
- <http://files.lecitellek.webnode.cz/200000023-ab5dcac577/He%C5%99m%C3%A1nek%20prav%C3%BD.jpg>
- http://www.hemel.cz/files/LUD246b1f_hermanek.jpg
- <http://files.lecitellek.webnode.cz/200000024-792567a1b9/hluchavka2.jpg>
- https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRXJ574CE11o6WNRXwGgRoZx5oJ8_zSWtC_tok1pWXINC2lkZCwJg
- http://www.garten.cz/images_data/6233-aesculus-hippocastanum-jirovec-madal-1.jpg
- <http://www.fiftyfifty.cz/img/article/2008/09/c7663777.jpg>
- <http://botany.cz/foto/aesculusherb.jpg>
- **Dytrtová, R., Praktické činnosti, Pěstitelství pro 6.- 9. r. ZŠ, Fortuna, 1997**
- http://www.celysvet.cz/fotky/medunka-lekarska_1.jpg
- https://encrypted-tbn3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcR9Ea2TASCCiFzMH8hHsFtOvKeN6iA17fN4WeR42NAohyeVNYB_mA
- http://botanika.borec.cz/fota/medunka_lekarska1.jpg
- http://botanika.wendys.cz/kytky/prew.php?../foto/O212_1.jpg
- <http://botanika.wendys.cz/foto/O212.jpg>
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/6f/Flowers_of_Robinia_pseudoacacia.jpg/220px-Flowers_of_Robinia_pseudoacacia.jpg
- http://www.keliwood.cz/userfiles/image/aktuality/jedovate_rostliny/akat.jpg
- <http://botany.cz/foto/robiniaherb1.jpg>
- https://encrypted-tbn1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTropGjJBhw5oqMMeorMWNnNhvWiPm8i8eg1apxbOB_Uw5vRb8DTig

Zdroje

- http://fotky.yuhu.cz/uploaded_images/blin-dobris-761775.jpg
- https://encrypted-tbn1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTuG-Qk8_NgjFbShe63yy3ixcL-VeYTPPgNFy18qcvav_UPriKINw
- https://encrypted-tbn3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcS61az8YZEQVh4yf_jvVA2_RX3imSfFMNKtEKk-gFgyLcyX8_J4
- https://encrypted-tbn2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSDLQC6BwqTFRu4bzunnyHqoSN2BcCw93jlrNC7cGb_qitt1lQ1P
- <http://www.fiftyfifty.cz/fotografie/2007-10-c2198744/Pelynek-pravy-to-neni-jen-absint-a-jeho-Zelena-vila.jpg>